

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/ВМ 05/4-02 бр. 370/1-XVI/11
23.2.2017. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду на својој X редовној седници, одржаној дана 23.2.2017. године, донело је следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: ФРАНЦУСКА И СРБИЈА (1860-1868), кандидата Уроша Татића и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 17.5.2011. године.

Кандидат Урош Татић је објавио рад: Француска у анексионој кризи 1908-1909, Зборник Матице српске за историју бр.81 (2010).

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Војислав Јелић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/237
(број захтева)
24.02.2017.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Уроша (Душан) Татића
(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Урош (Душан) Татић
(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:
Француска и Србија (1860-1868)

Универзитет је дана 17.05.2011. својим актом под бр 06-5671/40 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:
Француска и Србија (1860-1868)

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата
Уроша (Душан) Татића
(име, име једног од родитеља и презиме)
образована је на седници одржаној 22.12.2016. одлуком факултета под бр 2685/1-XVIII/3 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Милош Ковић	доцент	историја	Филозофски ф.
2. др Мира Радојевић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Славенко Терзић	научни саветник	исто	Филозофски ф.
4. др Станислав Сретеновић	научни сарадник	исто	Институт за савремену историју

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 23.02.2017.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности,	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Војислав Јелић
---	--

--	--

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У БЕОГРАДУ

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду изабрало нас је, одлуком од 22. децембра 2016. године, у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације докторанда **Уроша Татића** под насловом *Француска и Србија (1860-1868)*. У Комисију су изабрани дописни члан САНУ Славенко Терзић, научни саветник Историјског института, др Мира Радојевић, ванредни професор, др Станислав Сретеновић, виши научни сарадник Института за савремену историју и др Милош Ковић, доцент (ментор). После увида у докторску дисертацију, Комисија је слободна да поднесе следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Основни подаци о кандидату и дисертацији

Урош Татић је рођен 30. јануара 1976. године у Београду, где је завршио основну школу и Трећу београдску гимназију, а затим Филозофски факултет Универзитета у Београду, Одељење за историју. Дипломирао је 2005. године, одбранивши дипломски рад *Француска у Источном питању 1875-1878*, код ментора проф. др Михаила Војводића. Од јула 2005. године запослен је као истраживач приправник у Историјском институту у Београду, где је укључен у рад на пројекту *Између европских узора и стереотипа: српска национална интеграција (1804-1918)*, (евид. бр. 147036). Одлуком Филозофског факултета у Београду одобрен му је 2009. године прелазак са магистарских студија (положио је све програмом предвиђене испите) на студијски програм Докторске студије историје, модул Модерна историја. Положио је све испите предвиђене студијским програмом докторских студија. Одлуком Наставно-научног већа од 30. јуна 2011. године добио је одобрење за израду

докторске дисертације под називом *Француска и Србија (1860-1868)*. За ментора је одређен доцент др Милош Ковић. Од јануара 2011. године, до данас, у својству истраживача-сарадника ради на пројекту Историјског института *Европа и Срби (1804-1918): подстицаји и искушења европске Модерне*, (евид. бр. 177031), којим руководи академик Славенко Терзић. Боравио је 2007. године у Паризу на истраживањима које су му омогућили Министарство спољних послова Француске и Француски културни центар у Београду. Крајем 2011. године обавио је нова истраживања у архивима Министарства одбране и Министарства спољних послова Француске (Service historique de la Défense; Archives du Ministère des Affaires Etrangères) и у библиотекама Сорбона (Bibliothèque de la Sorbonne) и Сент Женевијев (Bibliothèque Sainte-Geneviève) у Паризу. Аутор је осам научних радова објављених у домаћим научним часописима. Историјски одсек Министарства одбране Француске објавио је крајем 2015. године, у броју посвећеном француско-српској војној сарадњи у Првом светском рату, његов чланак „Le plus serbe des Français: Hippolyte Mondain, officier du génie et premier ministre de la Guerre de Serbie“, *Revue historique des armées* N° 280, Paris 2015, 15-33. Сарађује на изради *Српске енциклопедије* и *Српског биографског речника*, где је до сада објављено више десетина његових одредница.

Предмет и циљ докторске дисертације

Тема докторске дисертације *Француска и Србија (1860-1868)* је резултат договора ментора и докторанда на основу истраживачког искуства и интересовања испољених током израде дипломског рада. Предмет истраживања су француско-српски односи у периоду после Париског мира (1856), када су за државноправни положај Србије гарантовале европске силе и када је Кнежевина снажније закорачила у међународне односе.

Србија је тада успоставила тешње везе са западним силама, пре свега са Француском. Француска је почевши од 1856. године настојала да други страни утицаји не продру у Србију, а потом је, највише посредством Илије Гарашанина, утицала на српску политичку стварност. Илија Гарашанин био је главни носилац француског утицаја у Србији.

Период 1860-1868. године у односима Француске и Србије чини заокружену целину јер обухвата „доба либералног царства“ у Француској и другу владавину кнеза Михаила Обреновића. Основни циљ колеге Татића био је да на основу доступних извора и литературе сагледа дипломатску делатност Француске на Балкану и у Србији у периоду од 1860. до 1868. године. Његова намера је била да кроз званичну кореспонденцију француских дипломатских представника, белешке француских и српских државника као и мемоаре значајних личности тога времена истражи улогу једне велике силе – Француске у периоду када је кнез Михаило припремао заједничку акцију балканских народа за ослобођење од Турака. У циљу пружања што целовитијег приказа догађаја, осим дипломатских докумената, колега је користио изворе који су омогућили расветљавање војних, економских и просветних веза Француске и Србије.

Од кључне важности за развој француско-српских односа 60-их година XIX века били су односи Француске са Русијом и Аустријом. Став Француске према Србији посматран је кроз призму односа Париза с Петроградом и Бечом и политике ових сила према Балкану, у зависности од њихових интереса у другим проблемима спољне политике. Један од најважнијих циљева истраживања подразумевао је откривање у којој су мери односи три велике силе, Француске, Русије и Аустрије, утицали на догађаје на Балкану и у Србији. Анализирајући политику званичног Париза, колега је извео закључак да је Француска, поред Русије, била једина сила која је учинила стварне услуге Србији кнеза Михаила. Њена дипломатска подршка и претежан утицај у Цариграду били су у неколико наврата од велике користи за Кнежевину. Иако је то учинила у циљу очувања Османског царства, Француска је својим притиском на Порту одлучујуће допринела највећем политичком успеху владавине кнеза Михаила-уступању градова Србији 1867. године.

Анализе којима обилује ово истраживање и закључци до којих је колега Татић дошао у докторској дисертацији под називом *Француска и Србија (1860-1868)* превасходно су утемељени на архивској грађи похрањеној у француским и домаћим архивским установама. С обзиром на то да је тема обрађена с француског гледишта, кроз призму француско-руских и француско-аустријских односа, главни извори су били грађа у фондовима Министарства спољних послова и Министарства одбране у Паризу. Поред наведене, колега је користио грађу из Архива Србије и Архива Српске академије наука и уметности. По квантитету – обимна, квалитету и типу – разнолика,

садржају – богата, та документација послужила је као сигурна основа за разумевање наведене теме.

Узимајући у обзир све изложено, можемо слободно рећи да је кандидат остварио постављени циљ истраживања и да начин приступања теми умногоме представља новину.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Обимно истраживање које је докторанд Татић обавио потврдило је све научне хипотезе које је поставио на почетку истраживања и у свом предлогу теме докторске дисертације. Прва научна претпоставка – да начело народности није било главно и непрекидно начело спољне политике Наполеона III се кроз истраживање показала као исправна. Колега је кроз прва три дела докторске дисертације показао да је, иако је начело народности у спољној политици француског цара често имало важну улогу, било случајева када он није хтео да га примењује. Од 1866. године, Француска је, не успевши да се споразуме с Русијом по питању заштите својих интереса на Западу, напустила политику народности према Словенима, нарочито Србима. Друга постављена хипотеза – да је Илија Гарашанин у периоду од 1852. (његов први боравак у Паризу и посета тадашњем председнику Друге републике Лују Наполеону), до 1866. године (када се разочарао у француску политику), био главни носилац француског утицаја у Србији се такође показала као исправна. У погледу настанка Гарашаниновог *Начертанија* Француска је имала посредничку улогу. Гарашанин је био први српски политичар који је непосредно дошао у везу с Французима, заинтересовао их за српске проблеме и заговарао гледиште о ослањању Србије на Француску. Докторанд је кроз истраживање доказао да је Гарашанин напустио свој став и окренуо се Русији тек када је 1866. године, услед промењених спољнополитичких околности после битке код Садове, Кнежевина сасвим изгубила наклоност званичног Париза. И наредна хипотеза – да је на иницијативу кнеза Михаила српска војска организована по угледу на француску војску такође је кроз Татићев рад и истраживање добила своју потврду. Војни послови, издвојени из Министарства унутрашњих дела, добили су своје посебно министарство. Први министар војни је у априлу 1862. године постао француски инжињеријски мајор Иполит Флорентен Монден. Овај официр је имао кључну улогу у

организацији српске војске. Исправном се показала и четврта хипотеза колеге, да је већина српских питомаца правне струке школованих у иностранству бирала Париз као одредиште за завршетак студија. Група српских студената права коју су чинили Јован Авакумовић, Гргур Миловановић, Милан Дамјановић и Јован Максимовић стигла је у француску престоницу крајем 1864. и у првој половини 1865. године. Преузимање политичких идеја из Француске прерасло је у традицију после 1840. године, када су први стипендисти српске владе упућени на школовање и на париским универзитетима. Главни преносилац француског утицаја био је Правни факултет у Паризу. И, последња Татићева хипотеза – да је политичка оријентација Кнежевине ка Француској крајем 50-их и почетком 60-их година допринела улагању француског капитала у рударство Србије добила је своју потврду. Французи су се ангажовали на неколико поља: добијање концесије за експлоатацију рудника у Мајданпеку, успостављању паробродске службе и трговине Дунавом и закупу рудника угља у Добри.

Опис садржаја дисертације

Докторска дисертација колеге Уроша Татића *Француска и Србија (1860-1868)*, састоји се од 707 страна текста, пропраћеног одговарајућим научним апаратом. Осим основног текста (41-689) она садржи Предговор (1-2), Увод (3-39), затим Закључак (690-707), Библиографију (708-724) и Биографију аутора (725-726).

Колега је свој рад поделио на четири велике целине од којих прва има три, друга два, трећа једно и четврта једно поглавље. У Предговору (стр. 1-2), колега Татић се врло прецизно одредио према теми свога рада, дефинисао поље истраживања, указао на кључна питања која су га занимала и којима је посветио пажњу настојећи да кроз истраживање досегне до поузданих одговора. У том делу рукописа кандидат се исцрпно и критички одредио према коришћеним изворима и литератури.

У веома темељном Уводу, који садржи три дела, кандидат је најпре одредио међународне оквире француско-српских односа. Анализирајући односе Француске и других великих сила колега је објаснио њихову политику према Османском царству, а посебно према његовим балканским провинцијама. Размотрени су ставови сваке силе имајући у виду њихове непосредне интересе у Источном питању. У другом делу Увода посвећена је пажња начелу самоопредељења народа. Шта је Наполеон III подразумевао

под изразом „начело народности“ и у ком степену му је остао веран, ако је уопште од њега учинио начело своје спољне политике? Цар је знао да је, да би задобио присталице међу Французима и угњетеним народима, требало да се држи језика слободе и да подржава независност народа. У трећем делу Увода кандидат је одредио главне проблеме спољне политике Другог царства: италијанско, а касније немачко питање. Политика Француске по Источном питању у највећој мери је зависила од њених односа са Русијом, Аустријом и Великом Британијом. Поред тога, од непосредног значаја и утицаја биле су експедиције које је њена војска предузела у Сирији и у Мексику, као и ангажовање у изградњи Суецког канала. Због географске удаљености Француска није имала на Балкану територијалних претензија. Њени економски интереси у Турској били су, међутим, значајни, да би у годинама после Кримског рата бивали све важнији. За владу у Паризу било је изузетно важно питање: коме ће припасти ово подручје?

Први део тезе под насловом *Србија у источној политици Француске од повратка на власт династије Обреновића 1858. до пољског устанка 1863. године* (стр. 41-366) садржи три поглавља. У првом поглављу најпре је посвећена пажња француско-руском споразуму постигнутом 1857. у Штутгарту, на коме је почивала сарадња две велике силе на Истоку, и који је у највећој мери утицао на политику Француске према Србији. По повратку на власт династије Обреновића влада у Паризу је желела да допринесе сређивању унутрашњег стања у Кнежевини како би је могла држати под својим утицајем. Она је морала да има у виду постигнуту сагласност с Русијом о заједничкој акцији дипломатских представника на Истоку која је подразумевала спречавање Аустрије да се меша у унутрашња питања Турске.

У делу поглавља посвећеном рату у Италији 1859. године колега је детаљно описао сва искушења и настојања Србије да остане ван оружаног сукоба. Кнежеви Милош и Михаило су били свесни да би, без писменог споразума с Француском и Сардинијом, а у случају пораза у рату, ризиковали улазак у земљу аустријских и турских трупа. Приликом боравка кнеза Михаила у Паризу крајем априла и почетком маја 1859. године Србији је саветовано да одржи мир. Поред тога, Михаило је од цара и амбасадора у Цариграду Едуара Тувнела добио обећање да ће Француска пружити дипломатску подршку захтевима Кнежевине према Турској у циљу испуњења преузетих уговорних обавеза.

У првој половини 1860. године француска и руска влада разматрале су план о заједничком решавању италијанског и Источног питања. У току преговора две силе су се споразумеле око програма заједничког дејства на Истоку: сагласни у жељи за одржањем Османског царства, Париз и Петроград ће у случају његове пропасти радити на образовању независних држава на Балкану. За време боравка српске депутације у Цариграду 1860. године француска дипломатија је настојала да буде постигнут споразум између Србије и Турске у погледу права наследства престола у породици Обреновића, промене Устава Кнежевине и иселења Турака из Србије. Упркос томе што због војне интервенције у Сирији није одлучније подржала захтеве кнеза Милоша, закључак колеге је да је Француска била сила која је уложила највећи напор да дође до договора између Београда и Цариграда.

У другом поглављу кандидат је изнео главне карактеристике владавине Михаила Обреновића и његове спољнополитичке идеје. Кнежев долазак на престо пружио је погодну прилику за ступање у додир с владама гарантних сила како би било испитано њихово расположење према старим захтевима Србије. Стога је овај период обележен изузетном дипломатском активношћу представника владе у Београду. Кнежевина је морала да покрене спорна питања пре него што приступи великој ослободилачкој акцији.

Државном саветнику Јовану Мариновићу поверен је новембра 1860. године задатак да посети Беч, Петроград, Берлин, Париз, Лондон и Торино. Иселење Турака насељених ван тврђава, запослених углавном на снабдевању посада животним намирницама, требало је да омогући да турска војска напусти градове које је држала у унутрашњости земље. Последица Мариновићеве мисије била је кнежева одлука из марта 1861. године да с Портом буду поведени преговори о муслиманима настањеним ван градова. Поверење које је Илија Гарашанин уживао у Паризу, као и савети руске владе Мариновићу приликом боравка у Петрограду, утицали су на Михаилову одлуку да Гарашанина врати у државну службу. Кнез је сматрао да је Гарашанин, као умерени политичар, најпогоднија личност за преговоре са званичним Цариградом. У јесен 1861. године сазрео је план Наполеона III да ради решавања италијанског питања буде изазвана револуција на Балкану, уз учешће Италијана, Мађара и Словена. Једну од важних улога цар је при томе наменио Србији. Стога је, желећи стабилност Кнежевине, Француска заузела благонаклон став према одлукама Преображенске скупштине на

којој је практично извршена уставна реформа и биле су стављене ван снаге многе одредбе Устава из 1838. године.

Друго поглавље колега је затворио излагањем о делатности француског официра Иполита Мондена у Србији и о његовој пресудној улози у стварању српске народне војске. На тај начин, он је наговестио догађаје о којима ће говорити у трећем поглављу, готово у потпуности посвећеном бомбардовању Београда 1862. године.

На дипломатској конференцији одржаној у цариградском предграђу Канлици због бомбардовања Београда, Француска је имала кључну улогу у заштити српских интереса. Ова сила је својим држањем допринела да влада у Београду добије од званичног Цариграда гаранцију против новог бомбардовања и да, у складу с одредбама хатишерифа из 1830. и 1833. године, Турци настањени ван градова напусте Србију. У овом поглављу колега је обрадио и мексичку експедицију, најважнији ваневропски војни подухват Другог царства. Неуспех експедиције је имао значајне последице за општу политику Француске. Стога је важно што је, ради шире слике догађаја, кандидат посветио пажњу овом питању. Ова целина заокружена је излагањем о афери са српским оружјем крајем 1862. године. Тада је због преношења оружја из Русије за Кнежевину дошло до сукоба између Порте и владе у Београду. Држање Француске и Русије и утицај званичног Париза на румунског кнеза Кузу омогућили су превоз оружја преко Дунавских кнежевина и спречили Порту да предузме енергичније мере.

Друга целина насловљена *Србија у источној политици Француске од пољског устанка 1863. до битке код Садове 1866. године* (стр. 369-466) обухвата два поглавља. Прво поглавље је започето излагањем о пољском устанку 1863. године, који је представљао прекретницу у историји Другог царства, јер је означио крај француско-руског пријатељства и послужио као подстицај приближавању Русије и Пруске, што ће бити изузетно важно за касније догађаје. Поремећени односи Париза и Петрограда утицали су на политику две силе на Истоку. Њихови представници нису иступали заједнички као до тада, а интересовање Француске за балканске народе опало је у знатној мери. Влада у Паризу им је још увек била наклоњена и заузимала се за њих, али је њена политика према Турској била све конзервативнија. Због поменутог догађаја Србија више није могла рачунати на подршку Француске и Русије; она је морала да усвоји умереније и опрезније држање према Порти.

У овом поглављу колега је изнео сасвим нове појединости у вези с делатношћу Жозефа Д'Андлоа, француског представника у Међународној војној комисији, чији је задатак био да, у складу с одредбама Протокола Конференције у Канлици, одреди опсег београдске тврђаве. Пре поласка за Београд, влада у Паризу је свом комесару нагласила да приликом извршења Протокола води рачуна не само о војним и техничким потребама већ да поступа са свим могућим обзирима према оправданој осетљивости српског становништва.

Промена француске политике према Србији постала је, међутим, врло брзо уочљива. Гласине да је влада у Тиљеријама нудила Аустрији територијалне добити на Балкану навеле су Правитељство да средином јуна 1863. године пошаље у Париз председника Савета Јована Мариновића са задатком да добије обавештења о правим намерама сила. Већ на основу пријема на који је наишао у француској престоници, Мариновићу је било јасно да влади у Тиљеријама више није у интересу да пружа знатнију подршку Србији. Сасвим јасан знак ове промене политичког курса према Србији била је одлука Наполеона III да откаже гостопримство кнезу Михаилу. Колега је извео закључак да Француска није желела да пружи потпору владару за кога је сматрала да је под снажним утицајем Петрограда.

У другом поглављу обрађен је најпре међународни положај Француске 1866. године. Она више није представљала велику силу у мери у којој је то била за време и непосредно након Париског конгреса. Многобројне војне акције ослабиле су Друго царство војнички и финансијски. Велика Британија је постављала препреке Паризу где год је могла, а помућени односи с Русијом после пољског устанка допринели су у одређеној мери изолованости Француске. Наполеон III се показао кратковид пред будућим сукобом Аустрије и Пруске, који ће ускоро изменити однос снага у Европи и угрозити Француску.

Исте године Србија убрзано започиње ангажовање на стварању балканског савеза. У току друге владе кнеза Михаила национални проблем је имао предност над друштвеним и економским питањима. С обзиром на то да је главни циљ Србије, ослобођење и уједињење српског народа, изискивао чврст режим у унутрашњој политици, кандидат је сматрао неопходним да укаже на повезаност Михаилове унутрашње и спољне политике.

Крајем фебруара 1866. године догодила се промена на престолу у Румунији, која је навела велике силе да се поред кризе у Средњој Европи позабаве и Источним питањем. Састанак конференције у Паризу дао је повода Правитељству да пошаље пуномоћника владама западних сила. Из разговора Јована Мариновића са министром спољних послова Француске Друеном де Лиисом, влада у Београду је сазнала за преокрет у француској политици, неповољан по Србију.

Трећа целина насловљена *Србија у источној политици Француске од битке код Садове 1866. до смрти кнеза Михаила 1868. године* (стр. 470-616) садржи једно поглавље. У њој су обрађени значајни политички догађаји из последње две године владе кнеза Михаила: предаја градова Србији 1867. године и покушај Србије да добије на управу Босну и Херцеговину. Колега је отворио поглавље изношењем политичких прилика у Европи након битке код Садове. Овај догађај означио је велики преокрет у француској спољној политици. Пасивност Наполеона III пред поразом Аустрије запрепастила је свет и допринела опадању његовог угледа. Исход битке код Садове је за Француску представљао национални пораз и све одлуке које је донела до 1870. године биле су последица овог догађаја.

После 1866. године Француска је водила изузетно конзервативну политику према Османском царству, иако је било покушаја да на овом пољу дође до споразума с Русијом. Крајем исте године Петроград је учинио последњи напор да на Истоку себи осигура подршку француске дипломатије, а почетком 1867. године веровало се да ће споразум из Штутгарта бити обновљен.

После битке код Садове, ситуација у Европи била је потпуно измењена. Велике силе желеле су да спрече покретање Источног питања које је изгледало као неминовно после избијања устанка на Криту у лето 1866. године. У таквим околностима српска влада је одлучила да затражи од Порте уступање градова. Француски министар спољних послова Лионел Мутје се сложио с аустријском владом да одлазак кнеза Михаила у Цариград на поклоњење султану буде довољно јемство да Србија после испуњења овог захтева неће правити нове тешкоће. Француски посланик у турској престоници заузео се у корист Кнежевине. Колега је извео закључак да је пружајући потпору Србији у добијању градова Француска желела да онемогући њену даљу акцију у циљу проширења и стицања независности.

Током 60-их година XIX века, Наполеон III је у неколико наврата нудио Аустрији Босну и Херцеговину као накнаду за њене поседе у Италији. У политичким плановима српских државника постојала је тежња да ове провинције буду припојене Кнежевини. Питање Босне и Херцеговине постало је актуелно у јесен 1866. године. Аустријским тежњама у том правцу била је осигурана потпора Француске. У циљу добијања подршке у спровођењу својих планова на Западу званични Париз је морао да се приближи Дунавској монархији. Вест из фебруара 1867. године да је Француска предложила Русији да Грчкој буду дате природне границе, допринела је одлуци Правитељства да подигне устанак у Босни и Херцеговини. Француска је пожуривала Порту да што пре уступи градове Србији како би спречила да њена војска упадне у Босну и Херцеговину. Француска влада је саопштила Правитељству да је интересовање Аустрије за Босну и Херцеговину због њених животних интереса везаних за те области потпуно природно и да је због тога важно да је Србија својим ставом не да повода за већу активност на тој страни. На тај начин званични Париз је осујетио планове Кнежевине.

Анализом састанака Наполеона III и Франца Јозефа у Салцбургу и кнеза Михаила и Ђуле Андрашија у Иванки докторанд је заокружио све сегменте питања Босне и Херцеговине. На састанку у Салцбургу француски цар је нудио Аустро-Угарској Босну и Херцеговину, али у Бечу нису прихватили понуду не желећи да се обавезу на улазак у рат против Пруске. Председник угарске владе Андраши уверавао је кнеза Михаила у Иванки да је Наполеонова понуда одбијена његовом заслугом.

Ову целину колега је затворио делом под насловом *Француска – највећа заштитница Османског царства*. У жељи да предупреди нову кризу на Балкану, у периоду када је њена пажња била усмерена на будући сукоб с Прусом, влада у Тиљеријама је предузела мере које би зауставиле ратне припреме Србије. Кнезу Михаилу је поручено из Париза да је Француска заинтересована за одржање мира на Дунаву. Непријатељство према Србији ширила је француска званична штампа. На основу свих релевантних чињеница кандидат је извео закључак да је држање ове силе било један од одлучујућих чинилаца у промени правца спољне политике кнеза Михаила у последњим годинама његове владе.

Четврта и последња целина у раду (стр. 623-688) насловљена *Француски културни и просветни утицаји. Привредне и трговинске везе Србије и Француске*

садржи једно поглавље. Своје свеобухватно излагање на тему француско-српских односа за време друге владавине кнеза Михаила колега је заокружио излагањем о просветним и привредним везама две земље. После кратког увода о српским студентима у Паризу четрдесетих и педесетих година, кандидат је посветио посебну пажњу благодјејанцима школованим у Француској шездесетих година XIX века. Проучавајући их као групу, а затим појединачно, докторанд се трудио да представи све сегменте студентског живота српских правитељствених питомаца. Они су углавном студирали права и допутовали у Париз након две или три године школовања на универзитетима немачког говорног подручја. По повратку у отаџбину, „Паризлије“ су имали велики утицај у друштвеном и политичком животу Србије.

Упркос томе што је после Париског мира продирању француског капитала погодовала општа политичка ситуација, државна иницијатива у рударству доживела је неуспех. Интересовање странаца за рудно благо у Србији нарочито је порасло када је стављено у изглед искоришћавање налазишта у Мајданпеку. Ангажовање француског капитала имало је вишестуког значаја за прилике у Србији због могућности да се Кнежевина истовремено ослободи и аустријског монопола у пловидби на Дунаву и руског закупа рудника угља у Добри.

Научни допринос докторске дисертације

Докторска дисертација *Француска и Србија (1860-1868)* кандидата Уроша Татића је оригинални научни рад који представља драгоцен допринос српској историјској науци. Докторанд је показао да је у потпуности овладао методологијом историјске науке, селекцијом и критиком извора, а потом и аналитичким приступом доступној изворној грађи и чињеницама. Колега је подробно прегледао доступну архивску грађу, штампу и историографску литературу и написао дисертацију која је фактографски изузетно богата и садржајна. Важно је нагласити и да је кандидат у раду показао истраживачку зрелост, с обзиром да није безрезервно следио претходне резултате српске и стране историографије, већ их је подвргавао критичкој анализи, утемељено градећи сопствену аргументацију и самостално доносећи валидне закључке.

Начин на који је кандидат обавио истраживања најбоља је препорука за његов даљи научноистраживачки рад, а докторска дисертација *Француска и Србија (1860-*

1868) садржи све компоненте једне зреле монографске студије, која би требало да буде преточена у књигу.

Закључак

На основу свега што је у овом извештају истакнуто, чланови Комисије имају особито задовољство да предложи Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да прихвати овај извештај као изразито позитиван и одобри усмену одбрану докторске дисертације кандидата Уроша Татића под насловом *Француска и Србија (1860-1868)*, пред Комисијом у истом саставу. Том приликом ће чланови Комисије изнети појединачне примедбе, сугестије и предлоге кандидату у циљу евентуалног побољшања садржаја дисертације.

У Београду, 21. јануара 2017.

Чланови Комисије

Славенко Терзић, дописни члан САНУ

Историјски институт

др Мира Радојевић, ванредни професор

Филозофски факултет у Београду

др Станислав Сретеновић, виши научни сарадник

Институт за савремену историју

др Милош Ковић, доцент (ментор)

Филозофски факултет у Београду